

להציב את החינוך במקום הראוי

רון צפרי

תחילה ייקחו הגנים וכיתות א'–ד' חלק בטקסים במוסדות ביום הזיכרון, ישתתפו בהם, ויצפו בהם. חלק מההטמעה שלנו בחברה הישראלית הוא הכרת מועדי ישראל וימי הזיכרון, קל וחומר כאשר מדובר בילדים אשר גדלים בתוך החברה הישראלית. לימוד האירועים האלה בטווח גילים צעיר זה לא יהיה נרחב, למעט הסברים מילוליים בעת יום הזיכרון, מאחר שמדובר בילדים קטנים.

כיתות ה'–ו' יכולות לקחת חלק בהסבר על יום הזיכרון הזה ומהותו. במפגשים קטנים, שיעורים בקבוצות, חונכות של תלמידים גדולים לתלמידים קטנים, כל דרך יצירתית המכילה את המידע הנדרש לגילים אלה, והכול באופן מבוקר. בחטיבת הביניים, כיתות ז'–ט', ילמדו את החומר על היום עצמו, השבעה באוקטובר, על הנזקים שנגרמו ועל מהלך המלחמה באופן כללי. לא ירדו לפרטי פרטים, ולא בהכרח יהיה צורך במבחן. הדגש יהיה על למידה לצורך ידע, כיוון שהכול עוד רגיש. אבל בעתיד בנות ובני חטיבות הביניים יוכלו גם להיבחן בנושא.

תלמידי התיכון, כיתות י'–יב', ילמדו את החומר ויירדו לפרטים – מספר הנרצחים, מה קרה בכל יישוב ומה קרה במסיבה, אילו כוחות נכנסו לעזה ולהיכן, איך המצב השפיע על הצפון, מה קרה למפונים הן מהצפון והן מהדרום, מה הייתה דעת הקהל העולמית בתקופת המלחמה, החלטות הממשלה, עסקאות החטופים ועוד. הם גם ייבחנו בנושא במבחני הבגרות.

נוסף לכל אלה, יצאו ספרי לימוד ועיון הנוגעים למלחמת חרבות ברזל. סיפורים אישיים, סיפורים בהשראת המלחמה, ספרי לימוד הכוללים תמונות וספרי עיון לרווחת האזרחים. משמעות הספרים היא נוכחות והשרתת הנושא בקרב הציבור בצורה גלויה לעין – בספריות, בבתי הספר, באוניברסיטאות ועוד.

לסיכום, "היום שאחרי" מהדהד לנו בראש ללא הרף. אנחנו נצטרך לדעת איך לקום ולהרים את הראש, להתקדם הלאה, ולא לשכוח את אלה שאיבדנו בדרך. תחום החינוך הוא אחד מיני רבים שלטווח הרחוק תצטרך ישראל לדעת להשתקם ממנו, וזו אחת מההצעות שתוכל לשמר את החברה הישראלית כמגובשת ומחוברת, לימים טובים יותר. ■

המלחמה חיה ובוועטת, מתמשכת, ארוכה, אין שנייה לה. נשאלת השאלה: מתי כל זה ייגמר? מה יקרה עם החטופים? כמה עוד נאבד בדרך? ולא

פחות חשוב: איך תראה המדינה ביום שאחרי?

כתבה זו עוסקת ברעיון של מתווה לישראל ב"יום שאחרי המלחמה" לטווח הרחוק בתחום החינוך. בכירי ישראל עוסקים בלחימה מדי יום, ובין היתר דנים גם ב"יום שאחרי". ללא ספק תצטרך ישראל לדעת להשתקם על כל המשתמע בשלל תחומים (מדיני, כלכלי, צבאי ותרבותי) אשר יתפסו חלק משמעותי בהליך התיקון של המדינה, תוך הפקת לקחים על מנת לתקן ליקויים ולהשתפר.

הממשלה החליטה כי בכל שנה, בכ"ד בתשרי, יתקיים יום זיכרון לאומי לאירועי השבעה באוקטובר ולמלחמת חרבות ברזל. על מערכת החינוך ללמד ולהנגיש את הנושא בקרב התלמידים כחלק מתוכניות הלימודים בבתי הספר, ובאותה נשימה לעשות זאת בזהירות רבה מאחר שמדובר, לפחות בשנים הקרובות, בתלמידים שחוו את המלחמה בעצמם, ועבורם לא מדובר בחומר היסטורי.

על ישראל, למעשה, לקחת את אירועי השבעה באוקטובר ומלחמת חרבות ברזל ולהנגיש אותם לכלל התלמידים בבתי הספר ובמוסדות החינוכיים השונים על מנת שילמדו, יידעו, וייקחו חלק. הכול ייעשה בהדרגתיות. בהתחלה המידע יהיה טרי, ויהיה צריך ללמוד אותו ולדעת ללמד אותו תוך כדי תנועה. לימים ולטווח הרחוק יונגש החומר בצורה מסודרת ותואמת לכל מוסדות החינוך.

משמעות הנגשת החומר הנלמד בבתי הספר ובמוסדות השונים היא השאיפה לקרב את אותם תלמידים לצינונות, לאחד ולקרב את זיקתם אל העם הישראלי, ולחדד אצלם את הבנת האתגרים העומדים בפני העם ואת דרכי ההתמודדות. חומר לימודי זה, יביא בנוסף, לתחושת שייכות, וכמו כל נושא היסטורי כזה או אחר – זהו חומר לימוד חובה שכל אחד ואחת צריכים להכיר מקרוב.

חשוב לציין כי לימוד חומר מסוג כזה, ובמיוחד היות שמדובר באירוע "טרי" בזיכרון, מצריך בנייה של תוכנית לימודים מוקפדת, ובעיקר להבין מה בדיוק ללמד וגם מה לא. מה נכון ומה לא נכון בעת הזאת.

האם הגיע כבר "היום שאחרי" בערוצי הטלוויזיה?

מיזמה של מפעילת כותרות באולפן

רעות גולדמן

מתוך חדשות כאן 11

ביום שזה ייגמר – פשוט נקום בבוקר לשרד 'משחקי הכיס' כאילו כלום לא קרה?", כך שאלה אותי חברה, אי שם ביום ה-16 לחימה. "מה, נפסיק לזרוח על הרוגים, ונחזור לזרוח על עליית מחירי הדלק?". הייתי רוצה להרגיש משועשעת מהשאלות האלה, מהמחשבה שאחרי שנים של לוח שידורים עקבי ואדוק פתאום החזרה לשגרה מפחידה אותה יותר מעצם קיומו של "הגל הפתוח" שהתמסרנו אליו – ובמסגרתו נעלם לגמרי לוח השידורים, והכול מתכנס תחת השם המאיים "משדר מיוחד", בין אם השעה היא שמונה בערב, 12 בצהריים או שלוש לפנות בוקר.

אבל כבר אז, ביום ה-16 למלחמה, בעודי יושבת מול המחשב ומוודאת שעל כל כותרת מודבק היום הנכון בספירה, כבר אז התמלאתי באימה מהשאלה הזאת: המלחמה התחילה ביום הראשון, כמו שכל דבר מתחיל: היום הראשון לאולימפיאדה, היום הראשון ללימודים, היום הראשון למלחמה. אבל בעוד האולימפיאדה מסתיימת ביום ה-19, והלימודים מסתיימים בסוף השנה – המלחמה הזאת באה בלי תאריך תפוגה.

ביום ה-16 כבר נוצרה לי שגרת חירום: כל יום עבודה שלי נפתח בבדיקה שמספר הימים המצויין בדגל שעל המסך הוא נכון. היום 207, מחר יהיה 208. כל יום אני סוגרת בהכנת האולפן למקרה שנצטרך לפרוץ לשידור – על הקיר מאחורי המגישה כתוב "משדר מיוחד", הליין-אפ כבר פתוח במחשב לגישה מהירה.

ביום ה-207 אני מתעוררת להודעה: "שלום רב, החל מהיום מתחילים לשרד משעה 15:00". "מה עם התוכנית של השעה 14:00?", אני שואלת. "היא כבר לא רלוונטית", עונה לי המנהל בקריצה וחיוך.

אבל המלחמה, היא עדיין מתנהלת. בעזה חיילים עוד עוברים בין בתים, מחפשים אחר חטופים שגורלם לא ידוע.

שיחות על משא ומתן מתרחשות כל העת. הצפון שומם, רק טילי נ"ט וחיילים מתגוררים שם.

ביום ה-208 אני מוצאת עצמי מהרהרת בחששות בקול: "כבר אין מה לספר, מתישהו נצטרך ללמוד לחיות לצד זה", וקולגה שאני משתפת אותו בחששות אומר לי: "את רוצה שנמשיך את הגל הפתוח לנצח?". אני רוצה לענות 'כן', אבל נאלמת. מה יבוא קודם? סופה של המלחמה או סופו של הגל הפתוח? אחרי 200 ימים של חיים זה לצד זה, האם האחד משפיע על השני? האם עדיין יש קשר?

ועכשיו זה הזמן לעצור. יש לנו, לערוצי התקשורת, את הכוח לחזור ולהיות גם כלי שמפיג את המתח. הרבה פעמים כבר אין על מה לספר, אז אפשר לחזור לספר על דברים נוספים. האלבום החדש של טיילור סוויפט שובר שיאים, רעידת אדמה נדירה בניו יורק, ומזג האוויר, מה איתו? סוף העולם לוקח הפוגה, נחזור בהתאם לצורך.

אני יושבת כעת מול המסך. הכותרת החדשותית מכריזה על "היום ה-210 למלחמה", אבל הכתבת שעל המסך בכלל מדווחת על עניינים בממלכה הבריטית, או על האירוויזיון. אני מפחדת מהרגע שבו יחליטו ערוצי התקשורת שנגמרה אבל עם כל הפחד מהיום שאחרי, אני נאלצת לתהות: כמה זמן עוד נספור את הימים? ■